

Załącznik Nr 1 do uchwały
Nr XXVIII/169/2016
Rady Gminy Sońsk
z dnia 16 grudnia 2016 r.

Gminny Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Gminy Sońsk
na lata 2017-2019

WPROWADZENIE

Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nasyca wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do czterech podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna i przemoc ekonomiczna. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje przemocy

Rodzaje przemocy	Formy zachowań
Przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.
Przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
Przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety itp.

Przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.
---------------------	--

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny, fizyczny i ekonomiczny.

Najczęstszym objawem u osób doświadczających przemocy jest wyuczona bezradność. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Bardzo często bezradność rozwija się na bazie życiowych doświadczeń, tak wyniesionych z dzieciństwa (przemoc fizyczna, napaść seksualna lub molestowanie, sytuacje traumatyczne - śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich, kłopoty w nauce, problemy zdrowotne), jak i wyniesionych ze związków w życiu dorosłym (przemoc, patologiczna zazdrość, gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form współżycia, groźby pozbawienia życia). Nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń odgrywa istotną rolę w powstaniu i ujawnianiu się syndromu wyuczonej bezradności. Skutki wyuczonej bezradności, łagodzi stopniowe odzyskiwanie przez osobę doświadczającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- deficyty poznawcze, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- deficyty motywacyjne, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- deficyty emocjonalne, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sońsku. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

1. DIAGNOZA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Sońsk jest gminą wiejską, położoną w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ciechanowskim. Jest jedną z większych gmin powiatu, zajmuje powierzchnię 155 km², a w jej skład wchodzi 40 miejscowości. Siedziba gminy - Sońsk -leży w odległości 12 km od Ciechanowa, stolicy powiatu i 100 km od Warszawy, stolicy województwa. Liczba ludności gminy w latach 2013-2015 pozostawała na zbliżonym poziomie, ulegając nieznacznym wahaniom; 7 880 osób w 2013 r. i 7 824 w 2014 r. W roku 2015 gminę zamieszkiwało 7 794 osób. Z danych ewidencji ludności, wynika, że w gminie Sońsk na dzień 31.10.2016 r. zamieszkuje 7 753 osoby, w tym 3 846 kobiet. Dzieci i młodzież do 18 roku życia – 1 489 osób.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na terenie Gminy Sońsk przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami.

Skalę problemu przemocy w rodzinie obrazują statystyki, opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

Przedstawione poniżej zestawienia pokazują, że w okresie od stycznia 2013 r. do grudnia 2015 r., w 41 rodzinach została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”.

W związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie. Procedura ta została głównie wszczęta przez policję i Ośrodek Pomocy Społecznej.

Z danych tych wynika, że na terenie Gminy Sońsk problem przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich lat pozostaje na porównywalnym poziomie. Odnotowane różnice nie są na tyle znaczne aby mówić o tendencji wzrostowej czy spadkowej problemu.

Tabela 2. Liczba Niebieskich Kart sporządzonych przez poszczególne instytucje

Instytucja wszczynająca procedurę Niebieskiej Karty	Liczba sporządzonych kart w roku 2013	Liczba sporządzonych kart w roku 2014	Liczba sporządzonych kart w roku 2015	Ogółem
OPS	2	3	0	5
Policja	10	14	11	35

GKRPA	0	0	0	0
Oświata	0	1	0	1
Ochrona Zdrowia	0	0	0	0
Ogółem	12	18	11	41

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sońsku

Tabela 3. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, podejmowane w związku z przemocą w rodzinie

Liczba spotkań ZI	2013 rok	2014 rok	2015 rok
		5	18
Liczba powołanych grup roboczych	12	17	9
Liczba spotkań grup roboczych	50	40	30
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	16	27	19
Liczba przekazanych przez ZI zawiadomień do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie	1	0	0
Przypadki odebrania dziecka z rodziny w zw. z prowadzoną procedurą „NK”	0	0	0
Liczba zawiadomień złożonych do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka	1	1	1
Liczba złożonych wniosków GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	2	1	2

Źródło :Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sońsku

Tabela 4. Liczba rodzin w Gminie Sońsk objętych procedurą NK w latach 2013-2015

	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Liczba rodzin dotkniętych przemocą, w tym:	16	27	19
<i>Liczba osób w rodzinie</i>	38	70	49
<i>Liczba kobiet</i>	16	34	18
<i>Liczba mężczyzn</i>	0	2	1
<i>Liczba dzieci</i>	0	0	0

Źródło :Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sońsku

Tabela 5. Charakterystyka osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie dla których w latach 2013-2015 wszczęto procedurę Niebieskiej Karty

Rok 2013

Osoby dotknięte przemocą					Osoby stosujące przemoc				
	ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow. 67 l.		ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow.67 l.
kobiety	12	0	10	2	kobiety	0	0	0	0
mężczyźni	0	0	0	0	mężczyźni	12	0	11	1

Rok 2014

Osoby dotknięte przemocą					Osoby stosujące przemoc				
	ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow.67 l.		ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow.67 l.
kobiety	16	0	15	1	kobiety	2	0	1	1
mężczyźni	2	0	2	0	mężczyźni	17	0	15	2

Rok 2015

Osoby dotknięte przemocą					Osoby stosujące przemoc				
	ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow.67 l.		ogółem	do 18 r.ż.	18-67 l.	pow.67 l.
kobiety	10	1	8	1	kobiety	1	0	0	1
mężczyźni	1	0	1	0	mężczyźni	10	0	9	1

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sońsku

Tabela 6. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez Zespół interdyscyplinarny w Gminie Sońsk w latach 2013-2015

Rodzaj problemu	2013	2014	2015
Przemoc w rodzinie	16	27	19
Alkoholizm	14	21	15
Inne	0	0	0

Źródło : Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sońsku

Z analizy przedstawionych powyżej danych wynika, że przemoc w rodzinie w gminie Sońsk jest problemem społecznym. Należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to statystyki.

Z danych przytoczonych wyżej wynika, że sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej mężczyźni, a ofiarami- kobiety. Spożycie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Najczęściej stosowaną formą przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna i fizyczna. Na podstawie powyżej przedstawionych danych rysuje się zatem modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami jego żona i dzieci. Zanotowano również przypadki przemocy wobec osób starszych.

Od czasu powołania Zespołu Interdyscyplinarnego, działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy są intensywniejsze i coraz bardziej skuteczne. Ponieważ przemoc w rodzinie jest ciągle dużym problemem, należy zatem wzmocnić dotychczasowe działania, które powinny mieć charakter współpracy interdyscyplinarnej poszczególnych instytucji lokalnych. Efektem takiej współpracy będzie skuteczne zapobieganie, rozpoznawanie oraz przeciwdziałanie przemocy i jej skutki.

2. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zamieszczona niżej tabela zawiera wykaz podmiotów świadczących tego rodzaju wsparcie ludności gminy Sońsk.

Tabela 7. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa jednostki
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku
3.	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny w Sońsku
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie
5.	Komenda Powiatowa Policji w Ciechanowie
6.	Sąd Rejonowy w Ciechanowie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
7.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Sońsku

Dane GOPS w Sońsku

3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Sońsk na lata 2017-2019 jest następujący:

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją następujących celów szczegółowych:

Cel 1. Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podniesienie świadomości mieszkańców gminy w zakresie przemocy w rodzinie

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Podnoszenie świadomości mieszkańców gminy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy, Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom	OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
2.	Pomoc dla ofiar i sprawców przemocy	Informowanie o punktach udzielających pomocy	OPS, Policja, GKRPA, służba zdrowia, szkoły, Zespół Interdyscyplinarny

Cel 2. Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy w rodzinie

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą	-Indywidualna pomoc psychologiczna, prawna, socjalna, medyczna -Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej - praca w grupach roboczych na rzecz rodzin, w których dochodzi do przemocy' - kierowanie do ośrodków interwencji kryzysowych w celu bezpiecznego schronienia, -inicjowanie i prowadzenie procedury „Niebieska Karta”	GOPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, szkoły, Zespół Interdyscyplinarny
2.	Wspieranie innych instytucji w pracy z osobami stosującymi przemoc	-program korekcyjno-edukacyjny, Motywowanie do podjęcia terapii uzależnień, - kierowanie do placówek leczenia odwykowego -podejmowanie działań prewencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez prowadzenie rozmów profilaktycznych, motywowanie i informowanie o możliwościach podjęcia leczenia uzależnienia, udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, GOPS, GKRPA, Służba Zdrowia, PCPR, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
3.	Praca z dziećmi i młodzieżą	-pomoc w zidentyfikowaniu problemu, - praca indywidualna z dziećmi poszkodowanymi/świadkami przemocy w rodzinie	Pedagodzy szkolni, GKPA, Punkt Informacyjno – Konsultacyjny, kurator sądowy, Zespół Interdyscyplinarny

Cel.3 Poprawa skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Lp.	Zadanie	Działanie	Realizator
1.	Współpraca między instytucjami i służbami publicznymi zajmującymi się problematyką przemocy domowej	-inicjowanie i prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty „ -wymiana informacji dotyczących działań podejmowanych przez poszczególne placówki - interwencje/wizyty w środowisku Policji, pracowników GOPS - praca grup roboczych na rzecz konkretnego przypadku przemocy w rodzinie	GOPS, GKRPA, Policja, szkoły, służba zdrowia, Sąd
2.	Zbieranie i analiza informacji dotyczących zjawisk sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie	- spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, - opracowywanie sprawozdań poszczególnych instytucji z podejmowanych działań	GOPS, GKRPA, Policja, Szkoły, Służba Zdrowia i zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	- szkolenia, konferencje, kursy dla pracowników instytucji w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - szkolenie dotyczące problemu przemocy w rodzinie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego	Policja, Sąd, placówko oświatowe, GOPS, GKRPA, Służba zdrowia Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA

4. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Sońsk na lata 2017-2019 mają charakter ciągły.

Odbiorcą niniejszego Programu są:

- 1) mieszkańcy Gminy Sońsk, w tym osoby zagrożone przemocą w rodzinie;
- 2) osoby, które dotknięte zostały przemocą w rodzinie ;
- 3) osoby, które stosują przemoc wobec najbliższych;
- 4) świadkowie przemocy;
- 5) osoby zawodowo zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sońsku, Komenda Powiatowa Policji w Ciechanowie, placówki oświatowe, służba zdrowia.

Partnerami w realizacji działań są: Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Źródłami finansowania działań będzie budżet gminy oraz środki pozyskane z innych źródeł.

Monitorowanie Programu będzie prowadził Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na podstawie informacji uzyskanych od realizatorów programu. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań, rozwijanie programu w przyszłości. Ostateczne efekty posumowane zostaną w raporcie po zakończeniu jego realizacji.

Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba porad,
- liczba przeprowadzonych interwencji,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę.